

SLOVNICOSLOVJE*

Pozdravljeni.

Naj vam takoj povem, da je naslov prispevka »ukraden«, ne mešajte pa ga s »slovenjcelnislovjem«. Avtor izraza je namreč ena izmed največjih avtoritet terminologije in še na psihološke vidike v izrazoslovju se razume, skupaj z vojaškimi. Ne gre torej za izumljanje novih poimenovanj že malo utrujenega terminologa. Strah je odveč.

Kaj vam Halliday želi povedati, skupaj povezano in pomešano z mojim razmišljanjem. Zdelo se vam bo morda malo zapleteno na začetku, na koncu pa boste vendarle (upam) ugotovili, da sta jezik in terminologija pravzaprav čudež ter hudičevo nevarno orodje. Torej pazimo nanj. Ne boste verjeli, toda avtor, od katerega »kradem«, torej M. A. K. Halliday, ni prav nič »filozofski«. Terminologom, prevajalcem in drugim takoj ponudi v razmišljanje, kje in s kakšno razliko uporabiti (če sploh) naslednje (skrajšano) v zvezi z glagolskim časom:

- had been going to have been paying;
- will have been going to have been being tested ali celo
- has been being eaten!

Too much, isn't it, ampak avtorju niso namen glagolski časi (Present Perfect Progressive Tense, Going to Future Tense, Present Perfect Progressive Tense in vse trpne oblike). Prizna, da jih tudi sam ne zna vedno prav uporabiti, pa še zaskrbljen ni preveč zaradi tega. Kaj vam zares želi (do)povedati, skupaj z mojo malenkostjo? Prevajalci in jezikoslovci – ne izgubljati preveč časa, »ubogi« uporabniki iz Slovenske vojske pa bodite predvsem prepričani, da ste izrekli nekaj, kar ne bo povzročilo usodne napake zaradi komunikacijskega šuma.

Izraz in dejavnost, poimenovana korpusno jezikoslovje, vse podprto z vsemogočimi računalniškimi programi, sta danes moderna, čeprav vsemu temu že v preteklosti mnogi niso zaupali. Problem je v tem, da je tako imenovanim behaviorističnim jezikoslovcem korpus kot tak pri njihovem raziskovanju dovolj obsežna osnova naravnih podatkov o jeziku in je tako potreben kot zadosten, intuitivni dokazi pa so povsem postranskega pomena ali v celoti zavrženi.

Omenjam še enega raziskovalca. Geoffrey Leech se zdi približno na istem bregu kot Halliday. Oba ne pozabita omeniti še ene avtoritete. Ni treba, da si ravno pravi jezikoslovec, in se kdaj srečaš s priimkom Chomsky. Jezikovni in še kakšne vrste genij! Njegovo mnenje o neustreznosti korpusa in ustreznosti intuicije je postalo zakon za poznejše generacije teoretičnih jezikoslovcev.

Vrnimo se k Hallidayu – kot malo pokvarjeni raziskovalci, ki »poberejo« samo tisto, kar jim ustreza. Vseeno povejmo, da je bil avtor na začetku prepričan, da je treba slovnico raziskovati kvantitativno, po načelu verjetnosti. Obenem je bil prepričan, da se popoln semantični (pomenski) in s tem slovnični potencial nekega jezika udejanja šele v govoru, in sicer še zlasti v naravni, spontani interakciji. Stavki, ki bi jih zapisane komaj razvozlali, so v naravnem govoru čudovito in nezavedno povedani.

Še malo mojega prispevka. V svojem kar nekajletnem terminološkem in lektorskem delu velikokrat sprašujem sodelavce, ali bi mi res tako povedali, kot so zapisali v besedilu. Ne gre za ravni jezika, prej za izumetničenost. Ali bi vi (če vas nekdo ne bi silil v upravni, strokovni, politični jezik, vse dajem med narekovaje) rekli, da morate danes nekaj aplicirati, adaptirati, kompletirati, zakomplicirati in drugo? Ni problem tujk, problem je v tem, da ste se skrili in nočete priznati, da nimate kaj povedati. Pa spet k Hallidayu in še enemu znanemu raziskovalcu jezika, Johnu Sinclairju. Problem spet isti – spontano pogovarjanje. Moj dodatek – tudi pisanje je lahko spontano in strokovno, upravno ... obenem. Samo ne zapletajte. Medtem ko je prvi drugega, sicer kot enega največjih raziskovalcev jezika, poslal »v zgodovino«, je sam še vedno zbežan. Če ga boste prebirali, boste začutili, da ob vseh korpusih, možnostih, simetriji in nesimetriji, pozitivnosti in negativnosti (ob tem sem se spomnil na analize besedila prof. dr. Slavka Splichala) nekje v ozadju še vedno prisega na jezik z vsemi svojimi pomeni in govornimi situacijami, ki jim nista kos noben korpus in računalnik. Zavedajte se tega, ne komplicirajte in predvsem poslušajte. Zato razlika med *grammar* in *grammatics*.

Dr. Janko Berlogar, Šola za tuje jezike

* angl. *gramatics*. Prevedla Petra Zaranšek. Iz M. A. K. Halliday, Jezik kot sistem in jezik kot primer: korpus za namene prevedenega besedila kot teoretični konstrukt. V zborniku Študije o korpusnem jezikoslovju, Knjižna zbirka Krt, 2005 (izvirno Language as System and Language as Instance: the Corpus as a Theoretical Construct. Jan Svartvik (ur.), Directions in Corpus Linguistics: Proceedings of Nobel Symposium 82 Stockholm, August 1991, Mouton de Gruyter, Berlin, New York, 1992).

Po Petri Zaranšek: izraz je skonstruiran in uporabljen za namene prevedenega besedila.